

освіти – управління студентами як об'єктами навчально-виховного процесу шляхом суворого програмування зовнішньої діяльності вихованців. Обґрунтований нами комплекс умов спирається на психологічні механізми творчого мислення, творчого зростання особистості. Організація підтримуючого середовища та забезпечення креативних зразків створюють атмосферу психологічної підтримки інтелектуально-творчого розвитку. Чіткість уявлень студентів про сутність креативності та активізація самостійної творчо-пошукової діяльності сприяють інтенсифікації формування творчого мислення, що дозволяє діяти у різних видах діяльності більш свідомо – на креативному рівні. Середовище, в якому підтримуються креативні виявлення студента, допомагає ефективному особистісному і професійному самовизначенню.

Література

1. Дружинин В.Н. Психологическая диагностика способностей: теоретические основы: В 2 ч. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1990. – Ч. 1. – 137 с., ч. 2. – С. 139-292.
2. Маркова А.К. и др. Формирование мотивации учения: Кн. для учителя /А.К.Маркова, Т.А.Матис, А.Б.Орлов. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.
3. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание. – М., 1957. – 328 с.
4. Хазратова Н.В. Формирование креативности под влиянием социальной микросреды: Дис...канд. психол. наук: 19.00.01 /РАН, Ин-т психологии. – М., 1993. – 160 с.

О.В.Акімова

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

В статье рассматриваются некоторые современные педагогические технологии и предлагается авторский подход к проблеме развития творческого мышления будущего учителя.

This article deals with modern pedagogical technologies and the author's approach to the development of the future teacher's creative personality on the basis of development of creative pedagogical thinking are suggested.

Постановка проблеми. В процесі розширення і поглиблення Болонського процесу посилюється увага до якості вищої освіти як

ключового фактору цих перетворювань. Якість освіти стає однією з основних правових та етичних складових болонських реформ. У більшості національних освітніх систем Європи в останні десятиліття очевидним стало зміщення уваги від контролю “на вході” до моніторингу і контролю “на виході” освітнього процесу. Тобто повинна бути засвоєна така методологія проектування освіти, за якою одним з найважливіших структурних елементів систем вищої освіти стають результати освіти [2, с. 50].

Одним із важливих компонентів якісної підготовки фахівців вищої кваліфікації є технологічне забезпечення навчального процесу. Його реалізація здійснюється у вигляді застосування в навчальному процесі сучасних технологій навчання. Останні формують необхідне інформаційне середовище, що сприяє активній педагогічній взаємодії викладача і студента. Відповідно до мети навчання, висунутих завдань і використаних методів, визначається структура дидактичного комплексу, який виступає як ключовий елемент і служить основою технології навчання [1, с. 173].

Аналіз останніх досліджень. Досліджуючи питання розвитку творчого мислення студентів, ми виявили, що сучасні педагогічні підходи пов’язані, насамперед, із створенням нових педагогічних технологій. В своєму дослідженні ми виходили з наступного розуміння цього поняття: “...під педагогічною технологією розуміється система найбільш раціональних способів досягнення поставленої педагогічної мети, наукова організація навчально-виховного процесу, що визначає найбільш раціональні й ефективні способи досягнення кінцевих освітньо-культурних цілей” [4, с. 27]. При цьому педагогічна технологія повинна задовольняти таким вимогам: системність, концептуальність і науковість, структурованість, керованість, відтворюваність, запланована ефективність, алгоритмічність, оптимальність витрат, можливість тиражування та перенесення в нові умови. [4, с. 27].

Аналізуючи різні технології, які сприяють формуванню творчої особистості, О.М.Пехота визначив такий алгоритм дій: 1) діяльність учня не повинна регламентуватись, а її процес повинен бути організований так, щоб у ньому були елементи творчості, які передбачають комбінування, аналогізування, універсалізацію, випадкові видозміни; 2) необхідно викликати

інтереси, крізь які проходять усі зовнішні впливи, що породжують внутрішні стимули, які є збудниками активності особистості [3, с. 119].

Основним принципом особистісно-орієнтованої технології навчання є вивчення індивідуальності учня, створення необхідних і достатніх умов для його розвитку. Індивідуальність розглядається при цьому як неповторна своєрідність кожної людини, що здійснює свою життєдіяльність в якості суб'єкта розвитку протягом життя. У навчанні врахування індивідуальності означає розкриття можливостей максимального розвитку кожного учня, створення соціокультурної ситуації розвитку, виходячи з визнання унікальності та неповторності психологічних особливостей учня [6, с. 27-28].

У нашій роботі ми використовували також основні положення технології творчого розвитку особистості у процесі професійної підготовки, розробленої С.О.Сисоєвою. Проведені дослідження дозволили автору сформулювати наступні психолого-педагогічні умови, які сприяють творчій діяльності та розвитку творчих якостей студентів, самореалізації їх особистості у навчальному процесі:

- забезпечення умов для реалізації творчих якостей у навчальному процесі;
- участь у житті освітнього закладу через індивідуальний вибір;
- створення творчої атмосфери на основі принципів педагогіки співробітництва;
- демократичний стиль спілкування, свобода творчих дискусій, обміну думками;
- утвердження культури спілкування;
- робота по підвищенню загального культурного рівня;
- своєчасна доброзичлива оцінка творчої діяльності студентів [4, с. 252].

Розглянувши деякі сучасні педагогічні технології, ми пропонуємо власний підхід до проблеми розвитку творчої особистості майбутнього вчителя на основі розвитку творчого педагогічного мислення, який пройшов експериментальну перевірку у Вінницькому державному педагогічному університеті.

Метою статті є презентація авторської модульно-варіантної технології розвитку творчого мислення майбутнього вчителя в

процесі вивчення педагогічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Особливістю розробленого нами модульно-варіантного навчання є ставленні до студента як до суб'єкта саморозвитку. Розглядаючи варіативність у процесі вивчення студентами педагогічних дисциплін як необхідну умову осмислення ними своєї активної ролі в розвитку власної особистості, ми виходили з того, що не викладач у вищій школі вчить студента, а студент сам навчається за допомогою викладача. А для такого навчання повинні бути створені умови, за якими чітко визначені можливі рівні навчання, як мінімальні, так і високі, які передбачають вирішення творчих задач.

Відмінність нашого підходу полягає в тому, що ми не розподіляємо студентів на групи, як зазвичай прийнято, а надаємо можливість кожному вільно обрати варіант навчання. Цей підхід, на наш погляд, створює умови для усвідомлення і розвитку особистих творчих можливостей. Ми орієнтувалися на пошук таких способів орієнтації студента на більш якісне навчання, за яких він відчуває повну свободу вибору запропонованих шляхів набуття знань. Це вимагає від студента певних якостей, таких як здатність самостійно ставити освітні задачі і планувати хід їх досягнення, самостійно здобувати необхідні знання для вирішення творчих задач, знаходити оригінальні шляхи вирішення задачі і способи презентації свого рішення.

Такий підхід до навчання вимагав перебудови навчальної програми, розробки всього курсу за трьома змістовими варіантами. З цією метою нами був розроблений "Навчально-методичний комплект для модульно-варіантного навчання з педагогічних дисциплін, спрямований на розвиток творчих здібностей студентів" [5]. Програма передбачала обов'язкову самостійну роботу студента з кожної теми лекційного і семінарського заняття на основі вільного вибору студентом варіанту навчання. В кожному варіанті передбачалося декілька завдань однакової складності для вибору за інтересами. Так забезпечувалася диференціація за вільним вибором, а також надавалася можливість кожному студенту виявити свої творчі здібності.

Студентам пропонувались три основні варіанти навчання на основі загальної обов'язкової програми:

– перший варіант підготовки передбачав репродуктивну

діяльність студента на основі вивчення теоретичних питань теми;

- другий варіант, підвищеної складності, вимагав частково пошукову діяльність у підборі літератури, вивченні її, виконанні відповідних завдань тощо;
- третій варіант, творчий, передбачав вирішення творчих задач, виконання завдань дослідницького характеру, які включали в себе порівняння різних поглядів, вивчення ідеї в її розвитку, написання творів-роздумів та ін.

Варіанти навчання були виділені нами умовно, тому і в другому, і в третьому варіанті частково була присутня репродуктивна діяльність. Такий підхід був обраний нами з метою стимулювання переходу більшості студентів від основного до більш складних варіантів виконання інтелектуальних задач. Крім того, перший варіант був своєрідною основою, яка визначала зміст обов'язкових знань з кожної теми.

Були розроблені також форми організації і способи здійснення варіативного навчання. Основною формою диференціації в процесі підготовки до лекцій і семінарських занять була обрана індивідуально-диференційована робота студентів в ході самонавчання на основі розроблених інструкцій.

Семінарські заняття розрізнялися формами організації: презентація творчої роботи, дискусія, вирішення проблеми, круглий стіл, конференція тощо. Від заняття до заняття ускладнювалися способи здійснення варіативності з урахуванням набутого студентами досвіду участі в подібних заняттях, отриманих знань, зміни рівня розвитку творчих здібностей.

Основною формою контролю був обраний потемний контроль з використанням різноманітних засобів як усної, так і письмової перевірки знань: виступ під час лекцій, виступ на засіданні наукового гуртка, реферат, індивідуальна співбесіда, твір-роздум, взаємоконтроль, участь у дискусії тощо. Протягом семестру студенти складали матеріал поступово, темами. Кожен міг обрати форму контролю і визначити необхідний йому для підготовки час. Таким чином здійснювався вільний вибір форм контролю і диференціація у часі в межах вивчення курсу.

Висновки. Перевіривши в ході експерименту наші підходи до формування творчого мислення майбутнього вчителя, ми

сформулювали головні вихідні положення нашої системи:

1. Модульний підхід до навчання, який передбачав розподіл курсу на блоки і модулі з пред'явленням знань "на вході" і контролем "на виході". Ми виходили з того, що студент повинен бути потенційно готовим до вирішення нової задачі, тобто він повинен володіти певним запасом знань і умінь, без яких неможливе виконання творчого завдання.
2. Варіантний підхід до вивчення педагогічних дисциплін був реалізований через вільний вибір варіанту навчання. На відміну від традиційного диференційованого підходу, де рівень навчання визначається спеціальними тестами, ми пропонуємо студенту самому обрати рівень навчання. При цьому він може зробити декілька спроб у виборі завдань. Результатом такої перебудови є виникнення внутрішньої мети діяльності, усвідомлення особистісного сенсу професійних знань і умінь.
3. Специфіка модульно-варіантного навчання полягає в тому, що творчість повинна бути присутньою у всіх змістових і технологічних компонентах навчально-професійної діяльності студентів.
4. Головне призначення нашого підходу полягає у створенні умов для самореалізації особистості майбутнього вчителя, розвитку його творчих можливостей, особистих педагогічних поглядів, що неможливо без вивчення і розвитку мотивації творчої діяльності студента.

Педагогічні заміри, які були проведені в експериментальних групах, та їх співставлення з контрольними дозволяють відзначити зміни, які відбулися в рівнях сформованості творчих здібностей майбутнього вчителя.

Підбиваючи загальні висновки дослідження, можна зробити висновок про те, що модульно-варіантний підхід забезпечує не тільки високий особистісний рівень оволодіння педагогічною професією, але й високий рівень творчих здібностей студентів. Цей рівень пов'язаний, перш за все, з виявленням і розвитком у студентів мотиваційної готовності до творчої самореалізації.

Література

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна

- книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
2. “Мягкий путь” вхождения российских вузов в Болонский процесс. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 352 с.
 3. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко та ін.; За ред.О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
 4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О.Сисоєва, А.М.Алексюк та ін.; За ред. С.О.Сисоєвої. – К.:ВІПОЛ,2001. – 502 с.
 5. Слостенин В.А., Милькаманович М.М., Акимова О.В., Сапогов В.А. Учебно-методический комплект для модульно-вариантного обучения по педагогическим дисциплинам. Учебное пособие. – М.:МГПУ, 1999. – 101 с.
 6. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. – М., 1996. – 95 с.

К.О.Кірей

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО СТРУКТУРУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

В статье рассматривается вопрос структурирования учебного материала и проектирование стратегии проведения учебного процесса, которую реализуют с помощью соответствующих объединений дидактических компонентов мультимедийного учебного программного средства.

The article observes the matters of structuring the learning materials, and projecting the strategy of realization of learning process that is accomplished using certain combinations of didactic components of multimedia learning software means.

Нині економічні системи усіх розвинених країн зазнають суттєвих змін. За визначенням науковців (І.Н.Дубіни, А.М.Колоту, А.Маслоу, У.К.Мітчелла, Ч.Хенді тощо) це обумовлено такими явищами, як швидке удосконалення виробництва на основі новітніх інформаційних технологій, скорочення циклів виробництва товарів і послуг та термінів їхнього життя; зростаючою конкуренцією як між компаніями так і на ринку праці; підвищення значущості таких